

Циклограма як метод організації роботи психологічної служби

Ефективним методом організації діяльності як практичного психолога, так і соціального педагога закладу освіти є створення циклограми, яка дає змогу значно підвищити ефективність роботи. Саме тому їм необхідно вдаватися до ергономічних методів в організації роботи, які допомагають раціонально використовувати час та енергію при розв'язанні професійних завдань.

Для ефективної організації діяльності важливо **дотримуватися управлінського циклу** — періодичного повторення всіх основних завдань та функцій (видів) діяльності.

Повторюваний **цикл може мати різну тривалість**: від тижневої до річної. Загалом річний цикл є більш загальним, він містить принципові моменти організації діяльності кожного з фахівців психологічної служби. Визначення циклів у діяльності дає змогу скласти відповідну циклограму роботи, яка оптимізує та спрощує діяльність фахівця.

Зокрема, така **циклограма допомагає**:

- усвідомити обсяг роботи, яку необхідно виконати впродовж року;
- побачити внутрішні ресурси для ефективної діяльності психологічної служби навчального закладу в цілому;
- створити умови для потужних позитивних змін і перетворень як в освітній установі, так і в діяльності практичного психолога чи соціального педагога.

Циклограма професійної діяльності є одним з проявів усталеної системності в організаційно-методичній роботі. Така циклограма дає змогу фахівцеві оптимально побудувати свою роботу, тим самим створюючи умови для професійного саморозвитку та особистісного зростання.

Практичний психолог школи, створюючи циклограму своєї роботи, обов'язково має враховувати:

- актуальні потреби і проблеми конкретного закладу освіти;
- пріоритетні напрями роботи практичного психолога з урахуванням своєї професійної кваліфікації;
- потреби власного професійного розвитку.

Пріоритетні напрями роботи практичного психолога школи:

- вивчення потенційних можливостей учнів до навчання
- адаптування першокласників до умов навчання в школі
- адаптування п'ятикласників до умов основної школи
- профорієнтація учнів 9-х та 11-х класів
- вивчення готовності потенційних першокласників до навчання в школі
- супровід дітей групи ризику
- супровід ЗНО та екзаменаційного періоду.

Орієнтовна циклограма діяльності психологічної служби району в рамках реалізації державних та регіональних програм на навчальний рік

Місяць	Зміст діяльності	
	Психологічної служби навчального закладу	Методиста з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету
Серпень	• внесення останніх коректив у план роботи на навчальний рік • оформлення плану роботи на рік • представлення плану роботи на навчальний рік на погодження до районного (міського) методичного кабінету (центру)	• моніторинг розвитку та діяльності психологічної служби району/міста. Укладання Паспорту психологічної служби • участь в апаратних нарадах ТВО, внесення пропозицій • проведення співбесіди та інструктажу з молодими спеціалістами
Вересень	• місячник профілактики суїцидального ризику • укладання та аналіз соціального паспорту закладу • вивчення адаптаційного періоду • участь у настановчій інструктивно-методичній нараді • ознайомлення з оновленнями у нормативній базі • вибір творчої групи, проблематика якої на цьому етапі є цікавою для навчального закладу або служби; • настановчий психолого-педагогічний семінар • оформлення діагностичної (розвивальної, просвітницької або навчальної) програми для подання на перевірку та затвердження до експертної групи	• погодження планів роботи спеціалістів служби на навчальний рік • засідання фахових методичних об'єднань практичних психологів ДНЗ, ЗНЗ, а також соціальних педагогів (планування роботи, оголошення тематики творчих груп з огляду на попередні звернення до фахівців психологічної служби) • розподіл обов'язків • тренінг для психологів-початківців • засідання експертної групи з організації супроводу психологів під час атестації та затвердження його графіка
Жовтень	• місячник превентивного виховання • протидія булінгу, дискримінації, насильству та агресії (за результатами даних соціальних паспортів класів) • консультування учнів, які потрапили до Соціального паспорту НЗ; • оформлення карток психолого-педагогічного супроводу дітей (схильних до прояву девіантної, делінквентної поведінки, з особливими потребами, вимушених переселенців тощо); • надання рекомендацій педагогам навчального закладу щодо спілкування з конкретними учнями;	• засідання експертної групи з перевірки психологічного інструментарію, який використовується в роботі практичних психологів та соціальних педагогів • підготовка методичних розробок «На допомогу психологу»

	- створення умов для комфортного перебування дітей вразливих категорій в навчальному закладі та розкриття їх особистісного потенціалу - подання психологічного інструментарію до експертної групи	
Листопад	- Місячник профілактики насильства в сім'ї та навчальному закладі - у випадку проходження атестації — представлення результатів роботи на фаховому методичному об'єднанні - проведення просвітницьких заходів для батьків - психолого-педагогічний семінар для педагогів	- узагальнення звітності та підготовка рекомендацій за результатами діагностики адаптації до навчання в школі й адаптації новоприбулих дітей - вивчення досвіду психологів, що атестуються на присвоєння педзвання - заходи до Всесвітнього дня боротьби з насильством в сім'ї (25.11).
Грудень	- місячник профілактики небезпечної поведінки - семінар-практикум для старшокласників «Як обрати професію» - збір матеріалу для написання розвивальної (корекційної, просвітницької, профілактичної) програми за результатами досліджень - заходи до Всесвітнього Дня прав людини (10.12) - аналітично-статистична звітність психологічної служби за перше півріччя (узагальнення даних)	моніторинг профілактичної роботи до Всесвітнього дня порозуміння з ВІЛ-інфікованими людьми 01.12.
Січень	- моніторинг рівня тривожності учнів 6-х-10-х класів. - психолого-педагогічний семінар для педагогів - збір та узагальнення матеріалу для написання розвивальної (корекційної, просвітницької, профілактичної) програми за результатами досліджень	- засідання фахових методичних об'єднань практичних психологів ДНЗ, ЗНЗ, а також соціальних педагогів - організація інтелектуальних психологічних ігор для старшокласників - підготовка методичних розробок «На допомогу соціальному педагогу»
Лютий	- Місячник «Безпечний інформаційний простір» - Моніторинг психологічної культури учнів 11-х класів. - психологічні спостереження у «Школі майбутнього першокласника»	- засідання експертної групи з узагальнення результатів фахівців, які атестуються в поточному році (підготовка висновків) - школа молодого вчителя, керівника — психологічний супровід
Березень	- місячник профорієнтації - інформаційна кампанія з протидії торгівлі людьми, поширення ксенофобських і расистських проявів серед підлітків	- участь у колегії РВО - участь в роботі атестаційної комісії
Квітень	місячник профілактики суїцидального ризику	узагальнення профорієнтаційної роботи по ЗНЗ та даних моніторингу готовності до школи — по ДНЗ

	• заходи до Всеукраїнського Дня Здоров'я (07.04) • Тиждень психології	
Травень	• Заходи до Всесвітнього дня без тютюну • аналіз проблем у діяльності та оформлення відповідних висновків для врахування у подальшій роботі • узагальнення здобутків та знахідок у професійній діяльності • узагальнення даних для написання аналітичного і статистичного звітів про роботу за рік	• аналітично-статистична звітність психологічної служби за рік (узагальнення даних) • моніторинг діяльності роботи служби за рік • підсумкове засідання фахових методичних об'єднань практичних психологів ДНЗ, ЗНЗ, а також соціальних педагогів (пропозиції, побажання, зауваження)
Червень	• оформлення звітів та подання до методиста • планування роботи на наступний навчальний рік	• планування роботи на наступний навчальний рік • підготовка списку вакансій працівників психологічної служби станом на кінець навчального року • допомога практичним психологам навчальних закладів у складанні перспективних планів роботи • оновлення тематичних матеріалів та методичних розробок

Циклограма діяльності також представляє собою тижневий режим праці практичного психолога та соціального педагога з визначенням видів діяльності на 40 годин (1 ставка), 30 годин (0,75 ставки), 20 годин (0,5 ставки), 10 годин (0,25 ставки). При цьому 50% часу відводиться на безпосередню практичну роботу з учасниками навчально-виховного процесу (індивідуальна і групова психодіагностика, консультування учнів, учителів, батьків, корекційно-розвивальна робота тощо) та 50% часу — на організаційно-методичну роботи, до якої входить: аналіз та планування діяльності, аналіз наукової та практичної літератури для підбору інструментарію, підготовка до проведення соціально-психологічних заходів (занять, тренінгів, ділових ігор), обробка результатів досліджень, оформлення висновків, розробка корекційно-розвивальних програм, участь в навчально-методичних семінарах та нарадах (2 години на тиждень), робота в бібліотеці та самопідготовка (2 години на тиждень), консультації в навчально-методичних та наукових центрах (зкладах) (5 годин один захід) т. інше. Циклограма діяльності дає змогу фахівцеві оптимально побудувати свою роботу, тим самим створюючи умови для професійного саморозвитку та особистісного зростання.

Наводимо орієнтовний режим праці на тиждень (на 1 ставку практичного психолога та соціального педагога):

Дні тижня	Практичний час	Методичний час	Загальний час на тиждень
Понеділок	5 годин	3 години	8 годин
Вівторок	5 годин	3 години	8 годин
Середа	5 годин	3 години	8 годин

Четвер		8 годин	8 годин
П'ятниця	5 годин	3 години	8 годин
Всього	20 годин	20 годин	40 годин

Орієнтовний розрахунок часу практичної діяльності спеціалістів*:

Напрямок	Суб'єкти	Вид	Тижні місяця				В місяць	За рік	Разом
			I	II	III	IV			
Діагностика	Діти	Спостереження	1	1	1	1	4	36	180
		Опитування	2	2	2	2	8	72	
		Поглиблена	2	2	2	2	8	72	
Консультування	Педагоги	Індивідуальне	3	3	3	3	12	108	252
	Діти	Індивідуальне	2	2	2	2	8	72	
	Батьки	Індивідуальне	2	2	2	2	8	72	
Корекційно-розвивальна	Діти	Індивідуальна	3	3	3	3	12	108	180
		Групова	2	2	2	2	8	72	
Просвітницька	Педагоги	Групова	1	1	1	1	4	36	108
	Діти	Групова	1	1	1	1	4	36	
	Батьки	Групова	1	1	1	1	4	36	
Разом			20	20	20	20	80	720	720

* Примітка: розрахунок складається з 36 тижнів (9 місяців) помножити на 20 практичних годин на тиждень = 720 годин на рік.

Орієнтовний розрахунок організаційно-методичного напрямку в діяльності практичного психолога*

№	Вид діяльності	Тижні місяця				В місяць	За рік
		I	II	III	IV		
1	Участь в навчально-методичних семінарах та нарадах поза межами НЗ	2	2	2	2	8	72
2	Робота в бібліотеці, самопідготовка	2	2	2	2	8	72
3	Консультації в методичних та наукових центрах	2	2	2	2	8	72
4	Участь у семінарах, нарадах, засіданнях різного рівня в НЗ	2	2	2	2	8	72
5	Підготовка статей у «Куточок психолога», матеріалів стендів для батьків	1	1	1	1	4	36
6	Щоденне заповнення документації (1/2 часу на день)	2,5 ч	2,5 ч	2,5 ч	2,5 ч	10	90
7	Планування (1/2 часу на день)	2,5 ч	2,5 ч	2,5 ч	2,5 ч	10	90
8	Обробка результатів досліджень, написання звітів, психологічних висновків, підготовка до виступів	4	4	4	4	16	144
9	Підготовка до виховних годин («годин психолога») (1/2 часу на день)	2	2	2	2	8	72
Разом		20	20	20	20	80	720

* Примітка: розрахунок складається з 36 тижнів (9 місяців) помножити на 20 методичних годин на тиждень = 720 годин на рік.

Розподіл видів професійної діяльності по дням тижня і годинам робочого часу може бути змінено, але при цьому зберігаються загальні підходи до організації психологічної взаємодії з дітьми та дорослими, а також облік особливостей проведення групових обстежень. Таким чином, групові заняття з дітьми (корекційні та розвивальні) не рекомендується проводити вранці у понеділок, усі діагностичні процедури доцільно проводити вранці, індивідуальні та групові консультації батьків проводити у другій половині дня.

Затверджено

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

Графік роботи (циклограма)
практичного психолога _____
(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Дні тижня	Інтервали робочого часу		Види діяльності
	з год.	по год.	
Понеділок	9.00	11.30	Підготовка до практичних занять
	12.00	13.00	Психодіагностика учнів 1-4 класів
	13.00	14.00	Психодіагностика учнів 5-7 класів
	14.00	17.00	Консультування учнів (індивідуальне, групове), профілактична робота
Вівторок	9.00	11.30	Підготовка до практичних занять
	12.00	13.00	Корекційно-розвивальні заняття (групові) для учнів 1-4 класів
	13.00	14.00	Корекційно-розвивальні заняття (групові) для учнів 5-7 класів
	14.00	17.00	Профілактична робота, просвітницька діяльність
Середа	9.00	11.30	Підготовка до практичних занять
	12.00	14.00	Психодіагностика учнів 8-11 класів
	14.00	15.00	Корекційно-розвивальні заняття (групові) для учнів 8-11 класів
	15.00	17.00	Консультування педагогів (індивідуальне, групове)
Четвер (1-1, 2-й, 3-й)	9.00	16.00	Методичний день: організаційно-методична робота (аналіз, планування діяльності; аналіз

			науково-практичної літератури; участь в семінарах, нарадах, консультування, МО тощо)
П'ятниця	9.00	11.30	Підготовка до практичних занять
	12.00	14.00	Консультування учнів (індивідуальне, групове)
	14.00	15.00	Корекційно-розвивальні заняття (групові) для учнів 5-7 класів
	15.00	17.00	Консультування батьків (індивідуальне, групове)

Затверджено

Завідувачка _____

(назва дошкільного навчального закладу)

(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

Графік роботи (циклограма)
практичного психолога _____
 (прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ (назва навчального закладу)

за видами діяльності на тиждень

Дні тижня					
Час	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
8.00-9.00	Оформлення документації, планування	Оформлення документації, орг.-метод. робота	Діагностика	Методичний день (робота в бібліотеці, участь у семінарах, нарадах, консультування в центрах) (1-1, 2-й, 3-й)	Оформлення документації, звітність
10.00-12.00	Спостереження та діагностика	Діагностико-корекційна робота з дітьми	Індивідуальні корекційні заняття з дітьми		Діагностико-корекційна робота з дітьми
12.00-13.00	Обідня перерва				Обідня перерва
13.00-15.00	Консультаційна робота з вихователями	Консультаційна робота з вихователями	Методична робота з педагогічним колективом		Консультаційна робота з вихователями
15.30.-16.00	Корекційно-розвивальна робота з дітьми	Корекційно-розвиваюча робота з дітьми	Профілактична робота		Профілактична робота

16.00-17.00	Профілактична робота, робота з батьками	Профілактична робота, робота з батьками	Оформлення документації, орг.-метод. робота		Батьківська просвіта
-------------	---	---	---	--	----------------------

Затверджено

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

**Графік роботи (циклограма)
соціального педагога**

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

за видами діяльності на тиждень

Дні тижня	Види роботи	Зміст роботи
Понеділок	Організаційна робота (координація діяльності й взаємодії всіх суб'єктів соціального виховання)	Аналіз облікової інформації щодо соціально-педагогічного патронажу дітей та підлітків; організація інформаційних заходів, визначення частоти і місць їх проведення, складання планів, звітів; підготовка до виступів на засіданнях педради, методичних об'єднаннях класних керівників, психолого-педагогічних семінарах та практикумах; розробка програм та проектів роботи з дітьми та підлітками групи ризику; розробка профілактичних програм з попередження девіантної поведінки дітей та підлітків; організація соціально корисної діяльності дітей і підлітків; розробка просвітницьких програм для батьків; консультації в наукових центрах, участь у нарадах, семінарах для соціальних педагогів

	Зустрічі з дітьми, що потрапили до Соціального паспорту школи	Індивідуальні консультації, робота з документами
	Захисна діяльність (зв'язки з громадськістю)	Організація взаємодії педколективу, батьків, громадських об'єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, методичних установ щодо виховання, оздоровлення, соціального патронажу, профілактичної роботи і соціальної реабілітації дітей та підлітків; забезпечення захисту прав дітей в суспільстві, контроль за виконанням рішень
Вівторок	Групова діагностика	Вивчення особливостей діяльності і розвитку мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; дослідження спрямованості впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерел негативного впливу на дітей і підлітків.
	Соціально-перетворювальна робота (соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей)	Соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснення соціально-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяння соціальному і професійному визначенню особистості, професійному самовизначенню та соціальній адаптації молоді
	Прогностична діяльність (корекція відхилень у поведінці школярів)	Робота з девіантними підлітками. Ігри, тренінги щодо розвитку однієї чи декількох соціальних навичок; моделей поведінки. Супровід дітей у НВП, корекція відхилень у поведінці школярів за участю працівника у справах дітей
Середа	Профілактична робота (попередження негативних явищ в учнівському середовищі)	Профілактика правопорушень неповнолітніх, попередження девіантної поведінки, профілактика життєвих ризиків, проведення соціологічних досліджень, попередження виникнення проблем в соціальному становленні школярів
	Соціально-педагогічна індивідуальна діагностика	Визначення рівня соціального благополуччя дитини: вивчення та оцінка особливостей діяльності і розвитку учнів (вихованців)

Четвер	Методичний день (1-й,2-й, 3-й четвер)	Робота в бібліотеці. Самоосвіта.
	Діяльність з охорони прав дитини	Індивідуальні консультації зі спеціалістами з охорони прав, правоохоронними органами. Робота з документами. Консультування родин. Проведення методичних нарад за результатами поточної роботи, участь у педрадах, педконсилиумах.
П'ятниця	Соціально-педагогічне консультування (у сфері соціального захисту, захисту прав в сім'ї, професійного самовизначення та соціальної адаптації в суспільстві)	Консультування дітей груп соціального ризику, психологічна просвіта батьків (здійснення соціально-педагогічного патронажу сім'ї, виступи на батьківських зборах, участь у роботі батьківського клубу/лекторію); соціально-педагогічна допомога дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах.
	Захисна діяльність (зв'язки з громадськістю)	Організація взаємодії педколективу, батьків, громадських об'єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, методичних установ щодо виховання, оздоровлення, соціального патронажу, профілактичної роботи і соціальної реабілітації дітей та підлітків; забезпечення захисту прав дітей в суспільстві, контроль за виконанням рішень.